

adresseliste

Trondheim, 10.06.2016

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2015/6136

Saksbehandler:
Helle Annfelt Høverstad

Endelig avgjørelse i klagesak - klage på tillatelse til utsetting av sitkagran i Farsund kommune, Vest-Agder

Miljødirektoratet har etter behandling av klagen kommet til at Fylkesmannen i Vest-Agder sitt vedtak av 21.1.15 oppheves. Klagen tas til følge, og søknaden avslås. Oppheving er begrunnet med risiko for uheldige følger for naturmangfoldet, herunder områder med kystlynghei, naturreservat og landskapsvernområder.

Miljødirektoratet viser til oversendelse fra Fylkesmannen i Vest-Agder datert 1.7.2015 om klage på tillatelse til utsetting av sitka (*Picea sitchensis*) i Farsund kommune.

Sakens bakgrunn

Jan Erik Rudjord søkte 1.9.14 om tillatelse til utsetting av 2500 trær av arten sitkagran (*Picea sitchensis*) til skogproduksjon å 10 daa på eiendommen gbnr. 48/3 i Farsund kommune i Vest-Agder fylke.

Fylkesmannen fattet 21.1.15 vedtak om tillatelse til utsetting i henhold til søknaden. Det ble satt vilkår for tillatelsen for å hindre uheldige følger av tiltaket. Begrunnelsen for tillatelsen er at det er snakk om replanting av sitkagran, og Fylkesmannen anser risikoen for spredning eller alvorlige konsekvenser av spredning fra området som lav.

SABIMA, WWF og Naturvernforbundet (heretter også «klager») påklaget vedtaket 11.2.15. Etter forberedende klagebehandling opprettholdt Fylkesmannen i Vest-Agder sitt vedtak. Saken ble oversendt Miljødirektoratet 1.7.15 for endelig klagebehandling.

Klagerett og klagefrist

Klagen er fremsatt av SABIMA, WWF og Naturvernforbundet, som har rettslig klageinteresse i saken, jf. lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningsaker (forvaltningsloven, fvl) § 28. Klagen ble sendt innen klagefristens utløp, jf. fvl. § 29.

Direktoratet kan etter fvl. § 34 prøve alle sider av saken, herunder ta hensyn til nye omstendigheter. Direktoratet kan selv treffe vedtak i saken, eller oppheve Fylkesmannens vedtak og sende saken tilbake til Fylkesmannen til helt eller delvis ny behandling.

Rettslig grunnlag

Klagen behandles i henhold til forskrift 25. mai 2012 nr. 460 om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål, jf. lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven, nml.) kap IV, samt nml. § 8 til 12, jf. § 7 og forvaltningsloven.

Anførsler i klagen

Klager anfører hovedsakelig at utsettingen vil medføre uheldige eller vesentlige uheldige følger for naturmangfoldet. Dette begrunner klager med at det befinner seg kystlyngheier, utvalgt kulturlandskap og landskapsvernområder innen rekkevidde for langdistansespredning fra det omsøkte feltet, og at det allerede er problemer med bestander og spredning av utenlandske treslag til disse områdene. Klager viser også til andre faktorer som øker den samlede belastningen på området. Klager mener frø av sitkagran ikke vil overleve vinteren, og at naturlig forynging i hogstområdet derfor ikke er problematisk for treslagsskifte. Videre mener klager at feil ved saksbehandlingen har gjort at disse følgene ikke er tilstrekkelig vurdert og at søker viser manglende kvalifikasjoner for å inneha tillatelsen.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen legger til grunn at utsettingen ikke vil medføre risiko for uheldige følger for naturmangfoldet fordi det dreier seg om replanting på et tidligere sitkafelt, og at replanting med sitka vil gi bedre vern mot spredning fra feltet enn om det blir liggende brakk eller tilplantes med et annet treslag. Fylkesmannen mener tilplanting med annet treslag ikke vil gi den samme økonomiske motivasjonen til å ivareta bestandet, og viser også til erfaringer i kommunen med at naturlig foryngelse medfører utfordringer med å skifte tilbake til lokale treslag på tidligere sitkafelter.

Fylkesmannen mener radius for spredning fra det omsøkte utsettingsstedet er mindre enn klager legger til grunn. Fylkesmannen viser til uttalelse fra skogbrukssjefen i Farsund kommune om at han hittil ikke har funnet naturlig foryngelse av sitkagran over 0,5 km fra mortrær.

Fylkesmannen har innhentet og vektlagt en skriftlig uttalelse fra skogbrukssjefen i Farsund i anledning saken, der skogbrukssjefen kommenterer klagers anførsler og beskriver erfaringer med sitkagran i kommunen.

Miljødirektoratets vurdering

Utsetting av utenlandske treslag reguleres i forskrift 25. mai 2012 nr. 460 om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål. Formålet med forskriften er å hindre at utsetting av utenlandske treslag medfører eller kan medføre uheldige følger for naturmangfoldet, jf. § 1. Ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til utsetting, skal eventuelle uheldige følger for naturmangfoldet vektlegges, herunder særlig uheldige følger for biologisk mangfold, jf. forskriften § 7 første ledd. Prinsippene i nml. § 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer for vurderingen, jf. § 7.

Beslutningen skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av

påvirkninger, jf.nml. § 8. Direktoratet har i saken basert vurderingene på informasjon som fremkommer av søknad og klage, Fylkesmannens vedtak, forberedende klagebehandling, uttalelse fra skogbrukssjefen i Farsund Jan Fredrik Sundt, og annen relevant kunnskap og litteratur.

Det foreligger en del kunnskap om det omsøkte treslaget og om naturmangfoldet i berørte områder, herunder erfaringer fra Farsund kommune som nevnt over. Området er også beskrevet blant annet i forbindelse med etablering av Lista vindkraftanlegg. Ytterligere kartlegging vurderes ikke som nødvendig. Direktoratet vurderer at det foreligger tilstrekkelig vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap i denne saken til å fatte vedtak, jf. nml. § 8.

Om den omsøkte utsettingen kan medføre uheldige følger for naturmangfoldet beror på en helhetsvurdering, av blant annet treslagets økologiske egenskaper og dets påvirkning på naturmangfoldet i det aktuelle området. Eksempelvis kan påvirkning på arter som forekommer naturlig på stedet, endring i miljøforholdene, genetisk innblanding og spredning til naturmiljøet være relevante faktorer.

Sitkagran (*Picea sitchensis*) er i Artsdatabankens risikovurdering i 2012 kategorisert til svært høy risiko (SE). I sine hjemtrakter kan sitkagrana bli over 90m. Sitkagrana er vind- og salttolerant, og har derfor god konkurranseevne i havnære områder. I unge, tette plantninger er lystilgangen til bakken så liten at felt- og bunnvegetasjon er svært dårlig utviklet. Mikroklimaet endres, og det naturlige artsmangfoldet påvirkes betydelig (jf. Artsdatabankens faktaark for sitkagran).

Det søkes om planting i tidligere plantefelt av sitkagran. Det er ikke registrert naturtyper som er spesielt viktige for biologisk mangfold eller andre registrerte arter på arealene som er omsøkt tilplantet, og det har ikke fremkommet opplysninger som tilsier at det finnes andre arter eller naturtyper som bør ivaretas på utsettingsstedet. Ut fra foreliggende opplysninger anser Miljødirektoratet at utplanting av sitkagran ikke vil medføre uheldige følger for biologisk mangfold på selve utsettingsstedet.

Utplantingens spredningsrisiko inngår i vurderingen av om utplantingen vil medføre uheldige følger for naturmangfoldet. Avgjørende for direktoratet har vært om utsettingen kan medføre uheldige følger for det biologiske mangfoldet i omkringliggende natur. I dette henseende er det omsøkte treslagets sprednings- og skadepotensiale viktig.

Sitkagran begynner frøsetting i relativt ung alder (>15 år), og har biologisk sett gode spredningsegenskaper (eksempelvis større salttoleranse enn norsk gran, lav frømasse, stor frøvinge). En årsak til den høye risikoplasseringen er at sitkagran viser tydelig spredning inn i kystlynghei, som er en sterkt truet (EN) naturtype, jf. Artsdatabankens Norsk rødliste for naturtyper (2011). Sitkagran viser i tillegg spredning inn i blant annet kulturpåvirkede tørre arealer, ulike åpne naturtyper, myr og forstyrret mark. Ifølge Artsdatabanken skal spredning i etablert skog være beskjedent.

Skogbrukssjefen i Farsund oppgir at han har til gode å finne naturlig forynget sitkagran over 500 m fra mortrær. Annen vitenskapelig kunnskap og erfaring tilsier imidlertid at risikoen for at sitkagran sprer seg lenger enn dette er betydelig. DN-utredning 8-2012

påpeker at bartrær har en frøproduksjon på tusenvis av frø, og utredningen har beregnet at sitkagran har en spredningsdistanse på over 1.7 km ved en vindhastighet på 10 m/s og over 3.4 km ved 20 m/s, hvor noen frø også vil spre seg lengre enn dette ved denne vindhastigheten. Ved sterkere vindhastighet øker spredningsdistansen ytterligere. Gitt at en bestand gjerne skal stå i 70-100 år så betyr det at svært mange frø kan forventes å spre seg langt. Frøproduksjonen er også stor og med gode kongleår hvert 3-5 år, jf. Artsdatabankens faktaark for sitkagran. Miljødirektoratet har også erfaring fra felt at sitkagran kan spre seg lange distanser. Det omsøkte området ligger i ytre kyststrøk, og vil være eksponert for mye vind. Det bekreftes av vindmålinger for Lista vindkraftverk vedlagt klagen at vinden i området kan gå i «alle» retninger. På denne bakgrunn legger direktoratet, på tross av skogbrukssjefens erfaringer, til grunn at spredningsrisikoen fra det omsøkte området må ansees å være høy, og ikke kontrollerbar.

Det er forekomster av den utvalgte naturtypen kystlynghei (Jølleheia (A-lokalitet) og Sedberget(B-lokalitet)) innen 2 km avstand fra utsettingsområdet, landskapsvernområdet Listastrendende strekker seg mellom 1-5 km fra utsettingsområdet, og naturreservatet Ulgjellsvann ligger under 3 km fra utsettingsområdet. Kystlyngheia Jølleheia er det største sammenhengende kystlyngheiområdet som finnes igjen på Lista, og også stort i landssammenheng. Store deler av det utvalgte kulturlandskapet Vest-Lista kulturlandskap, som er av stor nasjonal verdi, ligger også innenfor 3 km fra utsettingsstedet. Avstanden fra det omsøkte utplantingsarealet til disse områdene er innenfor det som vil være en reell spredningsrisiko fra det omsøkte plantearealet. Etablering av sitka i disse områdene vil betydelig forringe disse naturverdiene.

Vurderingen av om utsettingen kan medføre uheldige følger for naturmangfoldet skal omfatte vurderinger av den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for, jf. nml. § 10. Det fremgår av kunnskapsgrunnlaget at det er flere bestander av utenlandske treslag, bl.a. sitkagran, i området. Spredning av fremmede arter, herunder sitkagran, er et eksisterende problem, og det brukes betydelige ressurser på å fjerne sitkagran i området, herunder i landskapsvernområdet og kystlyngheiene.

Direktoratet mener det omsøkte tiltaket vil øke den samlede risiko for spredning og etablering av sitka på Lista. Slik spredning vil på sikt kunne endre landskapskarakteren og økosystemene der. Risikoen for spredning til Listastrendene landskapsvernområde, kystlyngheiene Jølleheia og Sedberget, Ulgjellsvann naturreservat og Vest-Lista kulturlandskap vektlegges særlig.

Fylkesmannen mener replanting med sitkagran vil føre til bedre skjøtsel av feltet og dermed redusere risikoen for spredning. Miljødirektoratet er enig i at aktiv skjøtsel er et viktig tiltak for å hindre uønsket spredning, men legger til grunn at grunneier vil skjøtte feltet forskriftsmessig og forsvarlig også ved tilplanting med annet treslag enn sitkagran.

Samlet sett mener direktoratet det er høy risiko for spredning fra det omsøkte området til verdifull natur, med uheldige følger for det biologiske mangfoldet der som konsekvens.

Formålet med utplantingen er ifølge søker plikt til å replante etter avvirkning. Direktoratet nevner til orientering at det ikke foreligger noen plikt til å forynge med utenlandske treslag.

Fylkesmannen viser til skogbrukssjefens erfaringer med at naturlig foryngelse av sitkagran utkonkurrerer vanlig gran når man forsøker treslagsskifte på slike områder kort tid etter avvirkning. Dersom dette er riktig vil det kunne innebære enda større grunn til å være varsom med bruk av sitka, p.g.a. den risiko for spredning og etablering som dette medfører. Direktoratet legger til grunn at treslagsskifte må kunne gjennomføres med aktiv skjøtsel av feltet, selv om dette eventuelt vil kreve noe mere innsats fra søker enn ved replanting av sitka.

Direktoratet kan ikke se at det foreligger viktige samfunnsinteresser som vil berøres positivt av tiltaket. Det vil derimot være negative samfunnsmessige konsekvenser knyttet til uønsket spredning og eventuell fjerning av sitka.

Konklusjon

Direktoratet mener samlet sett den omsøkte utsettingen vil medføre uheldige følger for naturmangfoldet. Direktoratet vektlegger særlig risikoen for spredning fra utsettingsområdet og etablering og endring av økosystemer i omkringliggende områder med verdifull natur.

Da spredning fra utsettingsstedet vil være vanskelig å kontrollere, anses det ikke mulig å avhjelpe de uheldige følgene av utsettingen ved å sette vilkår for tiltaket.

På denne bakgrunn mener direktoratet den omsøkte utsettingen ikke bør tillates.

Vedtak

Klage på vedtak om tillatelse til utplanting tas til følge. Fylkesmannens vedtak om å tillate utplanting av sitka oppheves. Søknaden avslås.

Direktoratets vedtak er endelig og kan ikke påklages videre i forvaltningen, jf. fvl. § 28.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Yngve Svarte
avdelingsdirektør

Bjarte Rambjør Heide
seksjonsleder

Adresseliste:

Samarbeidsrådet for biologisk mangfold	Postboks 6784 St. Olavs plass	0130	OSLO
Naturvernforbundet	Mariboës gate 8	0183	OSLO
WWF Norge	Postboks 6784 St. Olavs Plass	0130	OSLO
Jan Erik Rudjord	Gustav Vig vei 36	0274	OSLO
Fylkesmannen i Vest-Agder	Postboks 513 Lundsiden	4605	Kristiansand S

Kopi til:

Fylkesmannen i Aust-Agder	Postboks 788 Stoa	4809	Arendal
Fylkesmannen i Buskerud	Postboks 1604	3007	Drammen
Fylkesmannen i Finnmark / Finnmárkku	Statens hus	9815	Vadsø
Fylkkamánni			
Fylkesmannen i Hedmark	Postboks 4034	2306	Hamar
Fylkesmannen i Hordaland	Postboks 7310	5020	Bergen
Fylkesmannen i Møre og Romsdal	Fylkeshuset	6404	Molde
Fylkesmannen i Nordland	Moloveien 10	8002	Bodø
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag / Noerhte- Trööndelagen fylhkenålma	Postboks 2600	7734	Steinkjer
Fylkesmannen i Oppland	Postboks 987	2626	Lillehammer
Fylkesmannen i Oslo og Akershus	Postboks 8111 Dep	0032	OSLO
Fylkesmannen i Rogaland	Postboks 59 Sentrum	4001	Stavanger
Fylkesmannen i Sogn og Fjordane	Njøsavegen 2	6863	Leikanger
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag	Postboks 4710 Sluppen	7468	Trondheim
Fylkesmannen i Telemark	Postboks 2603	3702	SKIEN
Fylkesmannen i Troms / Romssa	Postboks 6105	9291	Tromsø
Fylkkamánni			
Fylkesmannen i Vest-Agder	Postboks 513 Lundsiden	4605	Kristiansand S
Fylkesmannen i Vestfold	Postboks 2076	3103	Tønsberg
Fylkesmannen i Østfold	Postboks 325	1502	Moss
Farsund kommune	Boks 100	4550	FARSUND